

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 2571/2019
20.05.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: Весне Поповић, председника већа, Зоране Делибашић и Гордане Комненић, чланова већа, у правној ствари тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Љубиша Костадиновић, адвокат из ..., против туженог „Дома здравља ББ“ из ..., чији је пуномоћник Радиша Јовић, адвокат из ..., ради поништаја анекса уговора о раду и решења о отказу уговора о раду, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 529/2018 од 28.05.2019. године, у седници одржаној 20.05.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 529/2018 од 28.05.2019. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Куршумлији П1 135/17 од 21.11.2017. године, ставом првим изреке усвојен је тужбени захтев, па су поништени као незаконити анекс бр. 1 уговора о раду .. од 01.12.2015. године закључен између тужиоца и туженог под бр. .. од 14.01.2016. године и решење туженог бр. .. од 05.02.2016. године којим је тужиоцу отказан уговор о раду .. од 12.10.1999. године, пречишћен текст уговора .. од 01.12.2015. године, на пословима доктора стоматолога у Одсеку опште стоматологије и утврђен престанак радног односа са 08.02.2016. године, што је тужени дужан да призна и обавезан је тужени да тужиоца врати на рад. Ставом другим изреке обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка од 149.250,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж1 529/2018 од 28.05.2019. године, одбијена је жалба туженог и потврђена првостепена пресуда.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени је изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку, применом члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11, 55/14 и 87/18), па је нашао да је ревизија неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према чињеничном стању на коме је заснована побијана одлука, тужилац је код туженог био у радном односу на неодређено време, на радном месту доктора стоматологије. Радио је на пословима начелника стоматолошке службе до 11.01.2015. године када је разрешен и распоређен на радно место у школској амбуланти. Закључком Владе Републике Србије од 02.10.2015. године дате су препоруке здравственим установама које пружају стоматолошке здравствене услуге да утврде број запослених за чијим је радом престала потреба. Дописима Министарства здравља од 07.10.2015. године и од 12.11.2015. године дато је упутство о спровођењу рационализације запослених у стоматолошкој служби уз достављање критеријума (утврђених од стране репрезентативних синдиката) за утврђивање вишка запослених у стоматологији, са препоруком да поступају по њима. Тужилац и тужени су 25.12.2015. године закључили пречишћен текст уговора о раду, којим је констатовано да тужилац обавља послове доктора стоматологије у Служби стоматологије и школским амбулантама. Тужени је 11.01.2016. године тужиоцу доставио понуду за измену уговорених услова рада и анекс уговора о раду, којим је тужиоцу понудио премештај на радно место доктора стоматологије у Одељењу за дечју и превентивну стоматологију, а након тога (не чекајући истек законског рока за прихватање понуде) 14.01.2016. године обавестио је тужиоца да повлачи понуду и уједно му је доставио нову понуду са новим анексом којим му је понудио да обавља послове доктора стоматологије у Одсеку опште стоматологије. Тужилац је 18.01.2016. године потписао оба анекса и доставио их туженом. Тужени је 18.01.2016. године објавио на огласној табли нови Правилник о организацији и систематизацији послова, а 19.01.2016. године донео је Одлуку о оснивању Комисије за утврђивање вишка запослених, као и Одлуку о утврђивању критеријума за утврђивање вишка запослених. Поводом пријаве стоматолога запослених код туженог Инспекција рада их је 03.02.2016. године обавестила да критеријуми усвојени од стране репрезентативних синдиката у области здравства на нивоу Републике Србије немају обавезујући карактер за здравствене установе, али да нови Правилник о систематизацији послова код туженог није ступио на снагу, јер није добио претходну сагласност Министарства здравља. Тужени је 05.02.2016. године, на основу Одлуке комисије од 03.02.2016. године, донео Одлуку којом је утврдио да су у служби за стоматолошку здравствену заштиту вишак два доктора стоматологије у Одсеку опште стоматологије и то: тужилац и ВВ, а истог дана донео је и решење којим је тужиоцу отказао уговор о раду због престанка потребе за његовим радом, јер је услед нове организације рада код туженог престала потреба за обављањем послова доктора стоматологије у Одсеку опште стоматологије, а уједно је дошло и до смањења броја извршилаца на нивоу службе.

Код овако утврђеног чињеничног стања, правилно су нижестепени судови применили материјално право када су поништили као незаконите оспорени анекс бр. 1 уговора о раду и решење о отказу уговора о раду закључивши да је тужени злоупотребио институт тзв. „технолошког вишка“, и обавезали туженог да тужиоца реинтегрише.

Наиме, одредбом члана 171. став 1. тачка 1. Закона о раду („Службени гласник РС“, број 24/05, ... и 75/14), прописано је да послодавац може запосленом да понуди измену уговорених услова рада (у даљем тексту: анекс уговора) ради премештаја на други одговарајући посао, због потреба процеса и организације рада; као и у другим случајевима утврђеним законом, општим актом и уговором о раду (тачка 6), док је ставом 2. истог члана прописано да се одговарајућим послом у смислу става 1. тачка 1.

и 3. овог члана сматра посао за чије се обављање захтева иста врста и степен стручне спреме који су утврђени уговором о раду.

Одредбом члана 179. став 5. тачка 1. Закона о раду, прописано је да запосленом може да престане радни однос ако за то постоји оправдани разлог који се односи на потребе послодавца, односно ако услед технолошких, економских или организационих промена престане потреба за обављањем одређеног посла или дође до смањења обима посла.

Одредбом члана 19. Закона о начину одређивања максималног броја запослених у јавном сектору („Службени гласник РС“, број 68/15, 85/15), прописано је да су у периоду споровођења рационализације у складу са одредбама овог закона, ради праћења спровођења аката о максималном броју запослених, организациони облици у јавним службама из члана 2. став 3. овог закона, дужни да акте о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места достављају на претходну сагласност министарствима у чијем делокругу се налазе послови за чије обављање су образоване јавне службе. Наведена законска одредба се односи на рационализацију у јавним службама из члана 2. став 3. Закона, чији је оснивач Република Србија или које плате својих запослених финансирају из буџета Републике Србије, односно из доприноса за обавезно социјално осигурање, без обзира ко је оснивач јавне службе, у које спада и овде тужени Дом здравља. Сагласно наведеном произилази да акт о систематизацији радних места на сагласност достављају оне јавне службе које имају већи број запослених од оног утврђеног актом Владе.

Наиме, послодавац је овлашћен да организује процес рада у циљу бољег функционисања делова система рада и има овлашћења да запосленог премести на друге одговарајуће послове, у смислу цитиране одредбе члана 171. став 1. тачка 1. Закона о раду, али је смисао и циљ да се запосленом омогући да ради у складу са интересима послодавца, али не може запосленог преместити на послове за чије обављање нема стварне потребе, што значи да распоређивање мора бити узроковано једино потребама процеса и организације рада, или евентуално другим оправданим потребама уколико су такви случајеви утврђени законом, општим актом или уговором о раду. Овакво ограничење има за циљ спречавање самовоље одговорног лица послодавца, те се запослени може распоредити само на радно место за које се захтева иста врста и исти степен стручне спреме, али тако што је распоређивање условљено потребама процеса организације рада, чиме се избегава могућност евентуалне злоупотребе тог права од стране послодавца, односно извршење истог противно циљу због којег је успостављено.

Наиме, институт „забране злоупотребе права“ штити запосленог као опште важећи принцип у уговорном праву (члан 13. Закона о облигационим односима) који се имајући у виду порекло уговора о раду супсидијарно примењује и у области рада. Злоупотреба права постоји када послодавац у поступку давања отказа испоштује форму, али не и суштину (разлоге) института тзв. вишка запослених, ако вређа циљ и сврху. Из члана 179. став 5. и правила која су садржана у члану 153. до 158. Закона о раду произилази да је сврха технолошког вишка отпуштање радника због боље организације технолошких промена и због економских промена. Због побројаних узрока престаје потреба за радом одређеног броја запослених. Тај институт се злоупотребљава ако се користи да би се без одређене законске процедуре пустили запослени који не остварују радне резултате, не испуњавају радне обавезе или крше

радну дисциплину или да би се на њихово место у релативно кратном временском року запослили други – нови радници.

У конкретном случају, управо је у питању злоупотреба од стране послодавца овде туженог која се огледа у понашању према тужиоцу, коме је 11.01.2016. године понудио закључење анекса уговора о раду за радно место доктора стоматологије у Одељењу за дечју и превентивну стоматологију дана, а затим је, пре протекла законског рока за изјашњење, тужиоцу 14.01.2016. године дао нову понуду за радно место доктора стоматологије у Одсеку опште стоматологије (које анексе је тужилац потписао 18.01.2016. године), да би 18.01.2016. године тужени донео Правилник о организацији и систематизацији послова код туженог, којом је предвиђено да је код туженог дошло до смањења броја извршилаца у Одсеку опште стоматологије. Оваква злоупотреба је правилно санкционисана од стране нижестепених судова који су поништили анекс бр. 1 уговора о раду од 14.01.2016. године и решење о отказу и обавезали туженог на реинтеграцију тужиоца.

Неосновано се наводима ревизије побијају нижестепене пресуде због погрешне примене материјалног права. На утврђено чињенично стање правилно је примењено материјално право, а одлуке судова су образложене детаљним и ваљаним разлозима које у свему прихвата ревизијски суд.

На основу изнетог, применом члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа – судија
Весна Поповић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић